

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
Львівський національний університет імені Івана Франка
Механіко-математичний факультет
Кафедра математичної статистики і диференціальних рівнянь

Затверджено

На засіданні
кафедри математичної статистики і
диференціальних рівнянь
механіко-математичного факультету
Львівського національного університету
імені Івана Франка
(протокол № 11 від 22.06.2021 р.)

Завідувач кафедри: Бугрій О.М.

Силабус з навчальної дисципліни
“Методи оптимізації та керування”,
що викладається в межах ОПП
“Комп'ютерний аналіз математичних моделей”
першого (бакалаврського) рівня вищої освіти для здобувачів з
спеціальності 111 – Математика

Львів 2021 р.

Назва дисципліни	Методи оптимізації та керування
Адреса викладання дисципліни	Головний корпус ЛНУ ім. І. Франка м. Львів, вул. Університетська 1
Факультет та кафедра, за якою закріплена дисципліна	Механіко-математичного факультет Кафедра математичної статистики і диференціальних рівнянь
Галузь знань, шифр та назва спеціальності	11 – Математика та статистика 111 – Математика
Викладачі дисципліни	Бугрій О.М., доктор фізико-математичних наук, доцент, завідувач кафедри математичної статистики і диференціальних рівнянь Скіра І.В., магістр, асистент кафедри математичної статистики і диференціальних рівнянь
Контактна інформація викладачів	oleh.buhrii@lnu.edu.ua , http://new.mmf.lnu.edu.ua/employee/buhrii_o_m ; iryna.skira@lnu.edu.ua , https://new.mmf.lnu.edu.ua/employee/skira_i_v Головний корпус ЛНУ ім. І. Франка, каб. 267. м. Львів, вул. Університетська, 1
Консультації з питань навчання по дисципліні відбуваються	Консультації в день проведення лекцій/практичних занять (за попередньою домовленістю).
Сторінка курсу	
Інформація про дисципліну	Курс розроблено для ознайомлення студентів з основними поняттями та методами оптимізації функцій багатьох змінних, класичного варіаційного числення та оптимального керування.
Коротка анотація дисципліни	Дисципліна “ Методи оптимізації та керування” є нормативною дисципліною з спеціальності 111 – Математика для освітньої програми “Комп’ютерний аналіз математичних моделей”, яка викладається в 7-му семестрі в обсязі 3-ох кредитів (за Європейською Кредитно-Трансферною Системою ECTS).
Мета та цілі дисципліни	Мета: ознайомлення з основними поняттями та методами теорії оптимізації функцій багатьох змінних, оптимізації інтегральних та термінальних функціоналів, теорії оптимального керування. Цілі: ознайомити з методами розв’язування задач математичного, опуклого та лінійного програмування, з властивостями інтегральних та термінальних функціоналів, з основами класичного варіаційного числення та основами теорії оптимального керування.
Література для вивчення дисципліни	1) Лавренюк С.П. <i>Варіаційне числення й оптимальне керування</i> . – К.: НМК ВО, 1992. 2) Козицький В.А., Бугрій М.І. <i>Методичні вказівки з методів оптимізації</i> . – Львів, 1996. 3) Бугрій М.І. <i>Індивідуальні завдання з варіаційного числення та оптимального керування</i> . – Львів, 1997. 4) Моклячук М.П. <i>Варіаційне числення. Екстремальні задачі: підручник</i> . – К., 2003.

	<p>5) Сухарев А.Г., Тимохов А.В., Федоров В.В. <i>Курс методов оптимізації</i>. – М., 1986.</p> <p>6) Кігель В.Р. <i>Оптимізація логістичних рішень</i>. – К., 2007.</p> <p>7) Буслаев В.С. <i>Вариационное исчисление</i>. – Л., 1980.</p> <p>8) Пантелеев А.В. <i>Вариационное исчисление в примерах и задачах</i>. – М., 2000.</p> <p>9) Пантелеев А.В., Летова Т.А. <i>Методы оптимізації в примерах и задачах</i>. – М., 2005.</p>
Обсяг курсу	Загальний обсяг: 90 годин. Аудиторних занять: 48 год., з них 16 год. лекційних та 32 годин практичних робіт. Самостійної роботи: 42 години.
Очікувані результати навчання	<p>У результаті вивчення даного курсу студент буде:</p> <p>знати: формулювання основних задач оптимізації функцій багатьох змінних, формулювання класичних варіаційних задач оптимізації функціоналів, формулювання задач оптимального керування, доведення теорем розв'язності;</p> <p>вміти: розрізняти типи задач оптимізації функцій та функціоналів, типи задач оптимального керування, знаходити розв'язки задач класичної оптимізації, знаходити розв'язки та екстремалі варіаційних задач Лагранжа, задач з вільними та закріпленими кінцями, задач оптимального керування.</p>
Ключові слова	Варіаційне числення, методи оптимізації, оптимальне керування.
Формат курсу	Очний, дистанційний Проведення лекційних, практичних робіт і консультацій.
Теми	<p>Тема 1. Класична задача умовної оптимізації. Метод невизначених множників Лагранжа.</p> <p>Тема 2. Основи опуклого аналізу.</p> <p>Тема 3. Мінімізаційна задача математичного програмування.</p> <p>Тема 4. Задача опуклого програмування. Теорія двоїстості.</p> <p>Тема 5. Геометричний зміст задач лінійного програмування.</p> <p>Тема 6. Варіація функціоналів та її застосування. Колоквіум 1.</p> <p>Тема 7. Слабкий та сильний екстремум в задачі з закріпленими кінцями.</p> <p>Тема 8. Варіаційна задача Лагранжа з алгебричними в'язями.</p> <p>Тема 9. Задача Лагранжа з диференціальними в'язями.</p> <p>Тема 10. Ізопериметрична задача класичного варіаційного числення.</p> <p>Тема 11. Необхідні умови екстремуму в задачі з рухомими кінцями.</p> <p>Тема 12. Задача керування для функціоналу Майєра.</p> <p>Тема 13. Принцип максимуму Понтрягіна для задачі термінального керування.</p> <p>Тема 14. Задача керування для функціоналу Больца. Колоквіум 2.</p>
Підсумковий контроль, форма	Іспит
Пререквізити	<p>Для вивчення даного курсу студенти потрібні базові знання з:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Математичний аналіз. - Функціональний аналіз. - Диференціальні рівняння. - Рівняння математичної фізики.

	-
Навчальні методи та техніки, які будуть використовуватися під час викладання курсу	Презентації, лекції, інтерактивна комунікація
Необхідне обладнання	Комп'ютер із необхідним програмним забезпеченням, доступ до Internetмережі.
Критерії оцінювання (окремо для кожного виду навчальної діяльності)	<p>Оцінювання проводиться за 100-бальною шкалою. Бали нараховуються за наступним співвідношенням:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Змістовий модуль 1: 10% семестрової оцінки за контрольну роботу, максимальна кількість балів 10. • Змістовий модуль 2: 10% семестрової оцінки за контрольну роботу, 10% семестрової оцінки за колоквиум, максимальна кількість балів 20. • Змістовий модуль 3: 10% семестрової оцінки за контрольну роботу, 10% семестрової оцінки за колоквиум, максимальна кількість балів 20. • іспит: 50% семестрової оцінки, максимальна кількість балів 50. <p>Підсумкова максимальна кількість балів 100.</p> <p>Академічна добросовісність: Очікується, що роботи студентів будуть оригінальними дослідженнями чи міркуваннями. Списування та втручання в роботу інших студентів становлять, але не обмежують, приклади можливої академічної недобросовісності. Виявлення ознак академічної недобросовісності в написанні завдань є підставою для її незарахування викладачем, незалежно від масштабів плагіату чи обману.</p> <p>Відвідання занять є важливою складовою навчання. Очікується, що всі студенти відвідають усі лекції та лабораторні заняття курсу. Студенти повинні інформувати викладача про неможливість відвідати заняття. У будь-якому випадку студенти зобов'язані дотримуватися термінів визначених для виконання всіх видів робіт, передбачених курсом.</p> <p>Література. Уся література, яку студенти не зможуть знайти самостійно, буде надана викладачем виключно в освітніх цілях без права її передачі третім особам. Студенти заохочуються до використання також й іншої літератури та джерел, яких немає серед рекомендованих.</p> <p>Політика виставлення балів. Враховуються бали, набрані при поточному контролі та бали підсумкового тестування. При цьому обов'язково враховуються присутність на заняттях та активність студента під час практичного заняття; недопустимість пропусків та запізнь на заняття; користування мобільним телефоном, планшетом чи іншими мобільними пристроями під час заняття в цілях не пов'язаних з навчанням; списування та плагіат; несвоєчасне виконання поставленого завдання і т. ін.</p> <p>Жодні форми порушення академічної добросовісності не толеруються.</p>
Питання до заліку чи екзамену.	<p>Означення і властивості опуклих множин і функцій; методи оптимізації функцій багатьох змінних; означення та властивості першої та другої варіації функціоналів; формулювання і доведення принципів Лагранжа для задач математичного та опуклого програмування; теорію двоїстості; симплекс-метод; формулювання основних задач класичного варіаційного числення, умови їх розв'язності; вигляд рівнянь Ейлера та крайових умов, які виникають при оптимізації функціоналів; формулювання основних задач теорії оптимального керування, умови їх розв'язності; вигляд функції</p>

	Гамільтона, формулювання і доведення принципу Понтрягіна.
Опитування	Анкету-оцінку з метою оцінювання якості курсу буде надано по завершенню курсу.

**Схема курсу “Варіаційне числення”
для студентів спеціальності 111 – Математика**

Тиж-ні	Лекційний курс		Практичні заняття		К-сть год сам. роб.
	Назва теми	К-сть год	Назва теми	К-сть год	
1	2	3	4	5	6
1	<i>Класична задача умовної оптимізації. Метод невизначених множників Лагранжа. Основи опуклого аналізу</i>	2	<i>Загальні принципи оптимізації функцій багатьох змінних</i>	2	2
2			<i>Задачі математичного і опуклого програмування</i>	2	2
3	<i>Мінімізаційна задача математичного програмування. Задача опуклого програмування. Теорія двоїстості</i>	2	<i>Симплекс-метод розв'язування канонічної задачі лінійного програмування</i>	2	2
4			<i>Основи теорії двоїстості</i>	2	2
5	<i>Геометричний зміст задач лінійного програмування. Варіація функціоналів та її застосування. Колоквіум 1</i>	2	<i>Контрольна робота 1</i>	2	2
6			<i>Варіаційні задачі безумовного екстремуму</i>	2	2
7	<i>Слабкий та сильний екстремум в задачі з закріпленими кінцями. Варіаційна задача Лагранжа з алгебричними в'язями</i>	2	<i>Варіаційна задача з закріпленими кінцями</i>	2	2
8			<i>Варіаційна задача Лагранжа</i>	2	2
9	<i>Задача Лагранжа з диференціальними в'язями. Ізопериметрична задача класичного варіаційного числення</i>	2	<i>Контрольна робота 2</i>	2	2
10			<i>Ізопериметрична задача</i>	2	4
11	<i>Необхідні умови екстремуму в задачі з рухомими кінцями. Задача керування для функціоналу Майєра</i>	2	<i>Задача з рухомими кінцями</i>	2	4
12			<i>Основи оптимального керування</i>	2	4
13	<i>Принцип максимуму Понтрягіна для задачі термінального керування</i>	2	<i>Оптимізація задачі з вільними кінцями</i>	2	4

14			<i>Задача оптимальної швидкодії</i>	2	4
15	<i>Задача керування для функціоналу Больца. Колоквіум 2</i>	2	<i>Контрольна робота 3</i>	2	2
16			<i>Підсумкове заняття</i>	2	2
	Разом	16		32	42
	Викладач: Бугрій О.М.		Викладач: Скіра І.В.		